

מימי מזונות ואפשר דלא נקיט הכא אלא ברכות כלליות שכוללות מיני הרבה ולאפוקי מדרכי יסודות ואידי דנקיט כלליות נקיט מי פריטי דחוק מיין ופה ואפ"ה לא תקשי מדלא קאמר חזן מן ספת ומימי מזונות דהא קי"ל אין למדין מן הכללות אפילו במקום שחלם בו חזן ק"ל :

בגמ' מנה"מ • לכאורה יש לתמוה דמשקלם מאי ס"ד כלל דהק ברכות דמתמיתין דאיירי ברכות שלפני האילה דהוה מדאורייתא ובי אפשר לומר כן דהא תנין להדיא במתמיתין דפרק מי שמנו דבעל קרי מבדק לאחריו ואין מבדק לפניו ואין שום עשם לחלק ביניהם אלא לפי שזכרנו המזון מדאורייתא משא"כ לפי המזון שהוא מדרבנן כדמסקין להדיא שם בגמרא וא"כ דאפילו ברכת ספת הוי מדרבנן מכ"ש בחיך ונראה בזה דהשתא הוי ס"ד דע"כ הוי תנא דמתמיתין דהבא סובר דהק ברכות הוי מדאורייתא דל"כ קשה תנא היבא קאי כקושיית תוס' דהא השהא לא • הוי ס"ד דמתמיתין תוס' בתירוק ראשון ולא הוי יסודות דמיני למימר דקאי אמתני' דמ"ש דקמי מבדק לאחריו ואינו מבדק לפניו דל"כ הוי ליה לפרש כיוצא במבדקין לאחריו ועוד דלפניו מיסוד הוי ליה למימי תחלה על ספת הוא אומר כיון דעל המזון דהתם קאי דמיירי בפת אע"כ דתנא אקרא קאי משום דכולי ברכות דקמי תנא הוי מדאורייתא ואף ע"ג דמתמיתין דפ' מ"ש סובר דברכות שלפניו לא הוי אלא מדרבנן מ"מ בלא"ה הך מתני' דהתם לא אחיבא אליבא דכ"ע דהא חיבא כמה תנאי בפרק שלשה שאכלו דף מ"ה ע"ב דסברי דברכת המזון שלפניו הוי מדאורייתא וא"כ מקשה שפיר אהתא דמתני' דקמי כיוצא משמע דהוי מדאורייתא ומנה"מ ועוד י"ל דקס"ל

השתא דאין שום סברא לומר בעיני ברכת ספתין דהוי מדרבנן כיון דקיי"ל כל המבדק ברכת שאילה לריבס עובר משום לא תשא ולא דמי לברכת התפלה דמתמי מנה"מ אע"כ דכולהו ברכות סתמין הוי מדאורייתא חזן מברכת ספת חיי"ן מימיס כיון דכתיב בקרא להדיא ואכלת ושבעת כו' דהוי ברכת שלאחריו מש"ה אין חיוב מדאורייתא לבדק לפניו למאן דלית ליה ק"ו ומש"ה לא הוי אלא מדרבנן ולא שייך כאן לומר משום ברכת שאילה לריבס כיון דגלי קרא מיסוד שחייב בברכה דלאחריו ואשכחן מי ששאר מימי פירות דחייב בברכה שלפניו חיוקין ג"כ בפת שמבדק גם כן לפניו ובהכי הוה אחיבא ליה שפיר מי הא דלא קמי במתני' ברכת שלפניו דבורא מימי מזונות דחמשת המימים אצל לפי הסברה דהשתא ח"ש משום דלא קחשיב אלא הק ברכות דהוי מדאורייתא לפום כך שקלא ועריא דבסמך משום דברכת פירות האילן דכתיב באורייתא קודם היולוים למאן דמי נעט רבני ופרי האדמה דרשין מי מקרא דחטס ושעורה וסייו מי מק"ו דלאחריו מבדק לפניו לב"ש משא"כ בברכת מזונות לא אשכחן שום ילפותא דקרא דחטס ושעורה לא איירי אלא או בלחם גמור או כשאכלו בעיניה ועדיין ל"ע • ועוד י"ל דהא דמקשה מנה"מ היינו מדאשכחן כל הק ברכות מבוררות דוקא בהק דקמי במתני' ומאי עשם לומר כן אי בחר חשיבות הוה לכו ג"כ לתקן בצער שהוא חשוב יותר מכולם מש"ה מייתי הך שקלא ועריא דבסמך דבזה יש עשם לכל א' לומר לפי חשיבותא דקרא דחטס ושעורה איירי בברכת שהכל ובפס"ה דהא בקמחי דשערי לב"ע מבדק שהכל ובחטס בפס"ה ובפירות האילן כיון דאע"ג דכתיבי גבי שבעת המינים ואפ"ה כתיב קרא דקודם היולוים אלאה דהיינו דלרר לבדק בזה ברכת מבוררת יותר שהוא בפס"ה כמבואר ובפס מי משום דאיבא חשיבות דאיקרי לחם ואית בזה ברכת המזון ובין מימי חיבת חשיבות קידוש והבדלה ואומרים עליו שירה ככ"ל וכה"ג ח"ש מימי לפי המסקנא כיון דסוף בוק כל מי קראי אסתמכתא בעלמא מינה כמ"ש התוס' ח"כ מש"ה שייך שפיר בכל א' וא' מהם ברכת מבוררת ככ"ל נכון :

שם וחד דאמר רחמנא אחליה וסדר אבלי • כתב הרשב"א ז"ל בחידושו לא שהאבות מתחלפות ס"י בחי"ת אלא שהחילול גופא זה הוא היולוים • ולעג"ד נראה להוסיף על דבריו דמלבד מלות החילול שייך בזה עוד חילול של ברכת המזנות החילול כדאיחא להדיא בפוסקים וכן מבואר ג"כ להדיא בירושלמי בשמעתין דיש סמך לברכת המזנות מן התורה מקרא דואתנה לך את לחות האבן ואתורה ואתמזו ונקים מזוה לתורה מה תורה עשויה ברכת אף מזוה עשויה ברכת ואם כן מקשה הבא שפיר דנסי דאשכחן חילול של ברכת בנעט רבני היינו משום ברכת המזנות שהם חיי עולם הבא ואכתי ברכת סתמין של חיי עולם הזה לא אשכחן ובה ממילא נתיישב קושיית התוס' דו"ק :

בתוס' ד"ה ולמאן דמי כרס רבני וכו' מיסוד בכרס מנה"מ דקיי"ל כל המיכל כו' עכ"ל • ועיין מה שאכתוב לקמן בזה בסוגיא דללק בח"ל :

שם בגמרא היחא אי יליך גזירס שום דמיא רבי אומר כו' לכאורה יש לתמוה מה היחא שייך כאן דהא בפשיטות משמע למאן דמי כרס רבני היינו מנה"מ דרבי דאנו כעורה זו מה ששנה רבי • כ"ש הכא דרבי שמעון רבני ורבי חייה אמרי בה מהיכי חיתי נאמר דתרווייהו לית לכו דרבי • ונלע"ד ליישב דהשתא משמע ליה לתלמודא דודאי מאן דמי כרס רבני לאו מג"ש דרבי יליף לה אלא מדבר העטון חילול דאי מג"ש דרבי הוה לן למימר תרווייהו מנה"מ אף בכרס זית דאיקרי מימי כרס כדאיחא בסמך ונסי דכרס סתמא לא איקרי

שב שיטת רש"י דלא חיקשה הך קושיא דהוספות מ"מ כבר כתבתי שהרשב"א בחידושו כתב ויש מן הגאונים שפסקו כמ"ש ההוספות כאן בשם רש"י וכן א"כ ב' דשיטת ר"ת כמ"ש ההוספות כאן בשם רש"י וא"כ לרר ליישב סוגיא נגילה לשיטתם והרשב"א ז"ל בחידושו תירך דהא דלמדין במגילה וכן בתפלה מפרט לא ילא היינו לעיין אס הקדים האמלעות לראשונות או אחרונות מלעות אצל באמלעות גופייהו לא חיקפת לן בדיעבד אס הקדים אחד ברכת כו' ע"ש • ולכאורה נראה דבריו דמוקים דהא בצרייתא דהתם סתמא וכן בתפלה ואמרין מי בגמרא שם תפלה מנ"ל דמיא שמעון הפקולי דיר סדר תפלה י"ח לפני ר"ג ביבנה ח"כ סתמא דלישנא משמע דאיירי בכולהו ברכות שהרי לא חכר שם מעיין ראשונות ואמלעות ואחרונות ומ"מ נ"ל שב דברי הרשב"א משום דבלא"ה יש לדקדק בסוגיא דמגילה בעצמא דמילתא "ל דלא ילא אס אמרו למפרע דנסי דשמעון הפקולי הסדיר אותם לפני ר"ג גמ' מ"מ מנ"ל דהא סדרה היינו לכתחלה אצל בדיעבד ילא וסדע שכן א' בק"ש ומגילה והלל ח"ש דנאמרו בתורה ובכתובים כל א' על הסדר אפ"ה יאן התם למילך מקרא דדיעבד לא ילא דבן"ש כתיב ויהי ובהלל ממזרח שם עד מבואו ומאין קראי דמייתי התם ובמגילה ככתבם וכלשונם אס כן ומע דאי לאו הך קראי הוי משמע דאף שנאמרו על הסדר אפ"ה אס שינה יי למפרע ילא וא"כ אחאי פשיטא לן בתפלה דלא ילא אס שינה הסדר וע"כ דכיון דתפלה וסוסה התפלה לב"ש הוי מדרבנן לא שייך למילך מקרא אלא צברא שמעין לה ולפ"י שפיר מנ"ל דשיקר הסברה היינו בג' ראשונות דכל ות מקר רמיא במזמור הבו לה' שלמדנו ממזמור זה י"ח ברכות כנגד י"ח ברות כדררשין התם הבו לה' מי חלים י"ח ברות אבות וכו' וסוד זו ברכת זה גבור וכו' וסוד זו אחס קדוש מש"ה שפיר יש לומר דאס שינה ח"י רתס לא ילא וכה"ג בג' אחרונות שהן עבודה וסודאס וברכת כהנים דשייך דא מנהא דמסקין התם וכו' • ברכת שלום שיש לומר בסוף דוקא כדמלנו ילי מזמור הבו לה' גופא שמסיים ה' יברך את עמו בשלום מש"ה אס שינה ילא • ועוד עשם אחר דכיון דג"ר אע"ג דברכות חלוקות הן מ"מ מעיין א' שמינס בשבט המקום ומש"ה אס שינה הסדר בלוחו עיין גופא לא ילא אשכחן בק"ש אס קרא למפרע שהקדים בפרשה א' פסוק המאחר למקדס קרי למפרע וכה"ג בג' אחרונות שהם עיין א' כדאמרין הבא בסמך שדומה ל לעבד שקיבל פרכס וכו' ומי מעיין א' עבודה וסודאס וברכת כהנים כדפרי' וגי'א דמגילות ומש"ה אס שינה לא ילא וכה"ג אס הקדים אמלעות לראשונות אחרונות לאמלעות משא"כ באמלעות גופייהו שהן שאלות לרבי וכל א' עיין לת לורך בפני עולמו ועוד דנא מלין שכולם סדורות זו אחר זו לא במזמור ו לה' ולא בשום מקום ומש"ה אין סברא לומר שאס שינה ואמרן למפרע ילא שהרי אף בק"ש אס הקדים פרק א' לברכת ילא כיון שכל א' עיין בפני זו אס כן כ"ש ויהי לאמלעות דתפלה שכל אחד עיין בפני עולמו דאע"ג נסי כה"ג ושמעון הפקולי חיקו על הסדר אפשר דהיינו לכתחלה כן נ"ל שב שיטת הגאונים וסיעתם דלר"ה אמלעות אין להם סדר כלל בדיעבד • ד יש לומר דאף על גב דמגילה סתמא תיחא וכן בתפלה מ"מ מנ"ל דלא רי אלא בג"ר וג"א שייך בין בחול ובין בשבתות וי"ע בכל התפלות משא"כ מלעות שאין בשבתות וי"ע ובמוספי ר"ת מש"ה לא הוה בסתם לשון תפלה ירי במגלה מיסוד שיטת הפוסקים באמלעות מימי בדיעבד לא ילא אפשר חיא לן בק"ש ויהלל ומגילה דשאלין ומפסיקין בהן מפני היראה ומפני בוד אפ"ה אס אמרן למפרע לא ילא מכ"ש בתפלה דחמיר לעיין הפסקה ולא לן בין ראשונות ואחרונות לאמלעות כ"ש דלמפרע לא ילא כן נ"ל נכון ליישב שיטת הפוסקים כל אחד לפי שיטתו ודוק היטב :

בב' מחיב רבי ששת כו' חיובתא דר"ס • ויש לתמוה דהא ודאי לרבי אסו נמי שייך הך חיובתא גופא לעיין ג"ר • וג"א דמודע בזה רבי אסי דחזר וס לעבודת ומה שכתב הרשב"א ז"ל דר"ה מוקי לה מתמיתין באמלעות א' נראה דוחק דהא השובר לפני סביבס סתמא קמי ואפילו ברכות דקודם ! בכלל שכן נראה מלשון סירושלמי שהביאו התוס' בד"ה מלין הוה מתחיל ג"ד בזה דלענין ראשונות ואחרונות שפיר ס"ד דמקשה דשייך בזה לשון חילת ברכת שטעם דכולהו חדא ברכתא מיסוד כיון ששלשתן מעיין אחד ירי' משא"כ באמלעות שכל א' מהן הוה שאלת לורך בפני עולמו משמע ליה דלא שייך בכה"ג לומר בתחילת ברכת אלא לתחלה ברכות כן נ"ל נכון :

סליק פרק חמישי

כיצד מברכין פרק ששי

ז' דה במשנה כיוצא מברכין על הפירות על פירות אילן כו' ועל פירות ארץ כו' ויש לתמוה אחאי שביק לברכת בורא